

Ірина БАШМАНІВСЬКА,

orcid.org/0000-0002-5900-5995

викладач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) Irynabashmanivska48@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

У статті розглянуто теоретико-методологічну базу дослідження способів перекладу англomовних текстів політичного дискурсу українською мовою. З'ясовано основні мотиви використання політичними діячами лексичних засобів виразності, функції політичного дискурсу та проблеми перекладу лексико-семантичних засобів, використаних у текстах англomовних політичних промов. Проаналізовано найпоширеніші й виокремлено найбільш ефективні способи перекладу виразальних засобів з англійської на українську.

Зазначено, що актуальність дослідження викликана підвищенням інтересом суспільства до політики, важливістю розгляду проблеми написання та перекладу політичних промов світових лідерів.

Акцентовано увагу на важливості стилістичних засобів, які визначаються умовами спілкування й використовуються при написанні політичних промов. Підкреслено, що політичні діячі у своїх промовах часто використовують термінологію, нейтральні слова, архаїзми, історизми, книжні слова, які вказують на чистоту мовлення, професіоналізми, асонанси, алітерації тощо.

При дослідженні текстів промов відомих англomовних політиків, з'ясовано, що кожен активно користується різноманітними лексичними засобами й мовними зворотами, а допомагають їм переконувати слухачів і досягти успіху в політичній кар'єрі художні засоби, зокрема метафори, порівняння, перифрази, гумор та іронія.

Підкреслено, що переклад мовних засобів політичних промов є складним завданням, що вимагає від перекладача якісних знань теоретико-методологічної бази, а розуміння способів перекладу лексико-семантичних одиниць англomовних політичних промов українською мовою є запорукою успішної комунікації з міжнародною спільнотою, що сприяє співпраці українського політикуму й міжнародної європейської політичної спільноти.

Ключові слова: *політичний дискурс, комунікативна стратегія, політична промова, лексико-семантичні засоби, перекладацькі трансформації.*

Iryna BASHMANIVSKA,

orcid.org/0000-0002-5900-5995

Lecturer at the Department of Theoretical and Applied Linguistics

Zhytomyr Polytechnic State University

(Zhytomyr, Ukraine) Irynabashmanivska48@ukr.net

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF RESEARCHING THE ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION OF LEXICAL AND SEMANTIC MEANS OF POLITICAL SPEECHES

The article deals with the issue of the theoretical and methodological basis of the study of ways of translating English-language texts of political discourse into Ukrainian. It clarifies the main motives for using lexical means of expression by political figures, the function of political discourse, and the problem of translating lexical and semantic means used in the texts of English-language political speeches. It also analyzes the most widely used and defines the most effective ways of interpreting the expressive means from English into Ukrainian.

Moreover, the increased public interest in politics and the importance of considering the problem of writing and translating the political speeches of world leaders has caused the great relevance of this research.

The article focuses on the significance of stylistic devices, determined by the conditions of communication and used when writing political speeches. Additionally, it has emphasized that prominent politicians often use terminology, neutral words, archaic names, historic terms, book words that indicate the purity of speech, professional lexical units, assonance, alliteration, etc., giving ones.

Consequently, having studied the texts of the speeches of some of the most famous English-speaking politicians, it has been found that they actively use various lexical devices and language turns, artistic devices, metaphors, comparisons, paraphrases, humor, and irony, in particular. It helps them convince their listeners and achieve success in their political careers.

Hence, the research highlights the translation of the linguistic means of political speeches is a difficult task, which requires the translator to have qualitative knowledge of the theoretical and methodological base. Understanding the ways of interpreting lexical and semantic units of English-language political speeches into Ukrainian is the key to successful communication with the international community. As a result, it contributes to the cooperation of Ukrainian politicians and the international European political community.

Key words: *political discourse, communicative strategy, political speech, lexical and semantic devices, translation transformations.*

Постановка проблеми. У сучасному житті суспільства в період розвитку демократії політична комунікація посідає чільне місце, адже майбутнє кожного з нас залежить від уміння наших лідерів правильно висвітлювати інформацію, розуміти нову й доходити до певного консенсусу на міжнародному рівні. Сьогодні лінгвісти активно займаються дослідженням політичної комунікації, адже саме політичний дискурс може швидко відреагувати на всі події й зміни в житті суспільства. Задля досягнення взаєморозуміння на політичній арені світу важливо якісно здійснювати переклад лексико-семантичних одиниць текстів політичних промов відповідно до норм і правил перекладознавчої науки. Тому актуальність дослідження викликана підвищеним інтересом суспільства до політики, важливістю розгляду проблеми написання й перекладу політичних промов світових лідерів із англійської мови на українську.

Аналіз досліджень. Вивченням і дослідженням політичного дискурсу займалися П. Бейлі, Ф. Браунінг, Л. Мацько, О. Олійник, А. Паркер, В. Кухаренко та багато інших науковців, а О. Фесенко та В. Карабан зробили великий внесок у дослідження проблеми перекладу англомовних політичних промов українською мовою.

Метою статті є підбір теоретико-методологічної бази дослідження перекладу лексико-семантичних засобів англомовних текстів політичних промов українською.

Виклад основного матеріалу. Ніщо не може існувати без спілкування. Мова існує для того, аби передавати інформацію, наказувати або ж спонукати до чогось. Зважаючи на дискурсивний характер, політичну діяльність можна розглядати як мовленнєву (Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен, 2005: 216).

Наразі невідомо, що саме зумовило появу такого інтересу до поняття «політичний дискурс», проте існує версія, що цей термін виник саме завдяки розвитку медіа. Тому науковці й по сьогоднішній день сперечаються про те, чи політичний дискурс належить до лінгвістики чи все ж таки політології. Якщо брати до уваги політологію, то основне завдання полягає в здатності маніпулювати суспільством, а от з погляду лінг-

вістики, метою дослідження є мовна поведінка політичних діячів, ораторів, наявність лексичних засобів та стратегій тощо. На базі такого роду суперечок виникла нова дисципліна – політична лінгвістика. Л. Нагорна вважає, що «політична лінгвістика – це субдисципліна, яка досліджує мову політики і мовну політику» (Ващук, 2007).

Політична лінгвістика поєднує в собі одразу і політологію, і лінгвістику, тому є надзвичайно важливою дисципліною для вивчення.

Політичний дискурс завдяки єдності та взаємодії тексту можна віднести до інституційних дискурсів. Д. Гребер виділяє такі функції політичного дискурсу:

- 1) поширення інформації;
- 2) визначення порядку денного (agenda setting). Завдання цієї функції – здійснення контролю за розповсюдженням інформації;
- 3) проекція в майбутнє та минуле. Завдання – прогнозування політики в майбутньому, звертаючи увагу на минулий досвід (Гребер, 2010).

Існують також і естетична (зосереджена на красі, чистоті й виразності висловлення думки), креативна (виявлення первинності мовленнєвої сутності), магічна (проявляється у формі табу: клятва, молитва тощо), навіювання негативного ставлення до політичного опонента функції й т. д.

Комунікативні стратегії можуть бути реалізовані лише за допомогою різних тактик. Тактика – це сукупність практичних дій у процесі мовленнєвої взаємодії.

Якщо досліджувати комунікативні тактики політичного дискурсу, які мають на меті знизити позицію опонента, варто звернути увагу на такі:

- тактика аналіз-«мінус» – зосереджена на основі ситуацій, фактів, які виражають негативне ставлення до описуваної події або ж і до самої людини;
- тактика звинувачення – нав'язування комусь провини, визнання опонента винним у чомусь;
- тактика безособового звинувачення – висувається звинувачення, проте імені не називають;
- тактика викривання – наведення фактів, які вказують на провину людини та злочинність її дій;
- тактика ураження – має на меті ураження, приниження противника (Белова, 2004: 12).

Коли оратор намагається піднести себе над опонентом, він застосовує стратегію на підвищення. Вона може бути реалізована за допомогою наступних тактик:

- тактика аналіз-«плюс» зосереджена на фактах розгляду ситуації, має на меті створення позитивного ставлення мовця до ситуації, яка зображується;

- тактика презентації – представлення когось у позитивному образі;

- тактика не очевидної самопрезентації – презентація оратора себе у вигідній для нього формі;

- тактика відхилення критики – наведення доказів невинуватості;

- тактика самовиправдання – заперечення негативних суджень (Белова, 2004: 13).

Окрім цього, існує також стратегія театральності в політичному дискурсі. Вона виконується за допомогою відповідних тактик:

- тактика спонукання – заклик до дії;

- тактика кооперації – спосіб звернення до адресата, при якому оратор створює образ останнього й апелює до, на його думку, ідей та цінностей адресата;

- тактика розмежування – зображення відмінностей між точками зору;

- тактика інформування – наведення фактів без яскраво вираженого ставлення до них самого мовця;

- тактика обіцянок – добровільне бажання робити щось;

- тактика прогнозування – пророкування майбутнього розвитку на основі наявної інформації;

- тактика попередження – застереження, яке сповіщає про ймовірні події в майбутньому;

- тактика іронізування – вплив за рахунок контрасту між сказаним і тим, що мається на увазі;

- тактика провокації – спонукання до дій, які можуть нести за собою негативні наслідки (Белова, 2004: 15).

Поняття «дискурс» має багато значень. Відповідно до трактувань, дискурс може мати багато функцій, стратегій, тактик і підходів до вивчення. Та все ж поняття політичного дискурсу і досі є цікавим об'єктом лінгвістичного вивчення.

Політичний дискурс розглядають як систему мовленнєвих актів під час політичних дискусій та дебатів, а також певних політичних правил, які вже були визначені й прийняті суспільством (Фоменко, 1998: 6). Варто зазначити, що політичний дискурс може бути втіленим у письмовій або усній формах. До усної форми політичного дискурсу можемо віднести політичні промови. Політична промова є публічним виступом, який

необхідний для досягнення лідерської позиції в суспільстві.

Завдання політиків під час промови полягає не лише в донесенні інформації до суспільства про якусь подію чи факт із життя, а саме в досягненні прихильності, намаганні переконати аудиторію, що саме та позиція, до якої закликає мовець, є єдиною правильною, а також, що є найважливішим для кожної публічної особи, заручення підтримкою людей у подальшій діяльності. Вивчення текстів політичних промов відомих державних лідерів допомагає спрогнозувати, що ж далі вони збираються робити задля спільних цілей, а також це дає змогу зрозуміти, як відбувається вплив політиків на суспільство через публічні виступи.

Важливим об'єктом дослідження для лінгвістів є різниця між мовою повсякденного життя й мовою політики. Відомо, мова політиків відрізняється наявністю термінів, специфічними синтаксичними й лексико-семантичними засобами, іншим оформленням і навіть звучанням. Адже вона спрямована саме на маніпулювання й переконання великих мас. Крім того, політичні промови політиків, які мають бажання очолити країну, дещо відрізняються від промов політиків, які виступають, представляючи інтереси своєї Батьківщини. Суттєвою різницею в цьому випадку є саме різні цілі, які ставлять перед собою лідери держави. Той, хто хоче зайняти пост президента, буде намагатися вплинути на слухача з метою переконати й «перетягнути» на свій бік, у той же час політик, який виступає на міжнародній арені, має зовсім іншу мету – якнайкраще й якнайзрозуміліше передати позицію своєї країни світу. У другому випадку оратор не намагається переконати слухача у своїй правоті й закликати його голосувати, а лише подає матеріал.

Текст політичної промови створюється за античним зразком: вступ, основна частина, кінцівка. Вступ повинен привернути увагу аудиторії до виступу. В основній частині наводяться та доводяться тези. А от кінцівка повинна підвести загальний підсумок й зробити висновок.

При написанні політичної промови кожен мовець стикається з проблемою правильності використання тих чи інших мовленнєвих одиниць. Саме від того, чи правильно побудував свою промову оратор, і залежить успіх комунікативного завдання. Контакт між оратором і аудиторією сприяє правильне поєднання фонетичних, лексичних та синтаксичних особливостей.

Стилістичні засоби, які використовуються при написанні політичних промов, визначаються умовами спілкування. Лексичні засоби будуть

відрізнитися залежно від мети мовця. Значна частина подібних лексико-семантичних прийомів залишилася ще з часів античної риторики.

Варто зазначити, що політичні діячі у своїх промовах часто використовують термінологію, нейтральні слова, архаїзми, історизми, книжні слова, які вказують на чистоту мовлення, так звану, відшліфованість, професіоналізми, асоціації, алітерації тощо.

Досліджуючи глибше тексти промов англо-мовних політиків, можна побачити, що кожен активно користується різноманітними лексичними засобами й мовними зворотами. Метафори, порівняння, перифраз, гумор та іронія – ось те, що допомагає відомим політикам переконувати й змушувати повірити в них усіх слухачів, ось що допомагає їм досягти успіху в політичній кар'єрі.

У цілому можна побачити, що використання різноманітних лексико-семантичних засобів значно впливає на те, як саме аудиторія сприйме ту чи іншу інформацію. Чіткість структурування промови, правильне розміщення акцентів і виділення головного меседжу, які можна досягти за допомогою використання мовних засобів, є одним із ключів до успіху мовця.

Ведучи мову про переклад англо-мовних політичних текстів, варто передусім зазначити, що існує велика кількість перекладацьких трансформацій, як лексичних, так і граматичних. До лексичних відносяться прийоми транскрипції та транслітерації. Своєю чергою, найбільш поширеними граматичними трансформаціями, які використовуються в політичному дискурсі, є членування та об'єднання речень, граматичні заміни (словоформи, частини мови та члени речення). Крім того, важливо виділяти також і змішаний тип перекладацьких трансформацій (антонімічний переклад, експлікація, компенсація тощо).

Існує велика кількість перекладацьких трансформацій, які дозволяють адекватно перекладати текст оригіналу, зберігаючи структурні й семантичні форми.

Наведемо декілька прикладів використання перекладацьких трансформацій при перекладі англо-мовних політичних промов українською мовою.

Додавання лексичних одиниць:

So if you want to hear the corporate spin, the carefully-crafted lies, and the media myths the Democrats are holding their convention next week. But here, at our convention, there will be no lies (Матеріали сайту McCain.senate.gov, 2009 (7)).

Тому, якщо ви хочете почути ретельно сконструйовану брехню і медійні міфи, то вам треба на з'їзд демократів, який відбудеться наступного тижня. Але тут, на нашому з'їзді, брехні місця немає (Матеріали сайту Quartz, 2009 (8)).

Генералізація значення слова:

They discussed, they wrote, they revisited, revised, rewrote, for thousands of hours (Clinton, 2011).

Вони дискутували, вони писали, вони заново переглядали написане, переписували – і так тисячі годин (Виступ держсекретаря США Гілларі Родем Клінтон, 2011).

З'ясувавши основні моменти щодо перекладу та перекладацьких трансформацій, зосередимо увагу на тому, як правильно трансформувати політичні лексико-семантичні засоби українською мовою.

Згідно з дослідженнями І. Фесенка, політичні тексти можна розділити на такі типи: виступи, заяви, звернення, промови тощо. Порівнюючи тексти, можна віднайти певні симетрію й асиметрію. Симетрія вказує на те, що перекладач може здійснити власне переклад, тоді як асиметрія – перекладач повинен певним чином адаптувати текст оригіналу. Тобто, відповідно до того, чого саме хоче досягти й на що орієнтується людина, яка здійснює переклад, на адекватне сприйняття своєю культурою або на те, аби зберегти специфіку тексту оригіналу для розуміння іншою культурою, «перекладач може сам визначити зону власне перекладу й зону адаптації в межах структурних компонентів конкретного типу тексту» (Фесенко, 2015: 264).

Мовною одиницею, яка викликає певні труднощі при перекладі є фразеологізм. Оскільки фразеологічно-ідіоматичний фонд мови знаходиться в прямій залежності від інституційного культурного кола, політики широко використовують сталі словосполучення й вирази, які формують національно-культурні рамки політичного дискурсу. Ось декілька цікавих прикладів перекладу фразеологічних одиниць:

There were Ukrainians of all walks of life, men and women, young and old, from all parts of the country (Матеріали сайту USembassy.gov, 2013).

Там були українці всіх ґиабів життя, чоловіки й жінки, молоді й старі, з усіх частин країни (Матеріали сайту Voanews, 2016).

More likely President Yanukovich will just kick the can down the road, and when the Russian money runs out in a year, Ukraine will again be facing all of the same problems it is now (Матеріали сайту USembassy.gov, 2013).

Швидше за все, Президент Янукович не поставиться до цих проблем серйозно, і коли росій-

ські гроші через рік закінчатся, Україна знову зіткнеться з тими самими труднощами, що й зараз (Матеріали сайту Voanews, 2016).

У першому прикладі можемо побачити дивний і недоцільний, на нашу думку, переклад. Ідіома *all walks of life* має декілька еквівалентів українською: *верстви населення* або *ж прошарки суспільства*. Вважаємо, що вираз *всі штаби життя* не відповідає загальноживаній у нашому суспільстві лексиці. Тому під час здійснення перекладу варто спиратися на відомі й зрозумілі відповідники, які є в мові перекладу.

Водночас у другому випадку перекладач використав на ідіому *kick the can down the road*, яка не має в українській мові еквівалента, спосіб дескриптивної перифрази та антонімічного перекладу, при цьому він переклав не певну частину словосполучення, а його значення в цілому.

Також, здійснюючи дослідження, ми знайшли приклади й інших способів перекладу фразеологічних одиниць, де перекладач використав прийом експлікації, тобто описовий переклад:

The fact is, Russia is not ten feet tall, and it cannot bail out Ukraine forever (Матеріали сайту USembassy.gov, 2013).

Справа в тому, що Росія не всесильна й не може виручити Україну назавжди (Матеріали сайту Voanews, 2016).

As it has for more than two centuries, progress will come in fits and starts (Obama's Victory Speech, 2012 (15)).

Як показують більш ніж два століття, шлях прогресу уривчастий (Переможна промова Барака Обами після виборів у США, 2012).

Окрім повної передачі змісту, переклад політичного дискурсу, повинен донести всі емоційні елементи тексту оригіналу та його політичну спрямованість.

Також ми зустрічали випадки використання таких прийомів, як калькування, генералізація та конкретизація.

Висновки. Переклад мовних засобів політичних промов – надзвичайно складне завдання, яке вимагає від перекладача якісних знань теоретико-методологічної бази. Розуміння способів перекладу лексико-семантичних одиниць англійської мови – запорука успішної комунікації із міжнародною спільнотою, що допомагає формувати тісні дипломатичні зв'язки та співпрацю українського політикуму та міжнародної європейської політичної спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. Мовні і концептуальні картини світу. К., 2004. № 10. С. 11–16.
2. Ващук Т. Н. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1720/1/43.pdf>
3. Виступ держсекретаря США Гіллари Родем Клінтон, Палац Націй, Женева, Швейцарія, 6 грудня 2011 року. URL: <http://khp.org/en/index.php?id=1323947361>
4. Гребер Д. Політичний дискурс і його жанровий простір. URL: http://www.ahmerov.com/book_1049_chapter_16_2.1_Politicheskij_diskurs_i_ego_zhanrovoe_prostranstvo.html
5. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: [колективна монографія / за заг. ред. Шевченко І. С.]. Х.: Константа. 2005. 356 с.
6. Єфімов Л. П. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Нова книга. 2004. 240 с.
7. Матеріали сайту Mccain.senate.gov. URL: <https://www.mccain.senate.gov/public/index.cfm/press-releases>
8. Матеріали сайту Quartz. URL: <https://qz.com/739244/heres-the-full-leaked-speech-donald-trump-is-anticipated-to-give-at-the-rnc-tonight/>
9. Матеріали сайту USembassy.gov. URL: <https://ukrainian.ukraine.usembassy.gov/uk/statements/mccain-ukraine.html>
10. Матеріали сайту Voanews. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/trump-speech/3430425.html>
11. Переможна промова Барака Обами після виборів у США 2012. URL: <https://viktorkovalenko.wordpress.com/2012/11/08/obama/>
12. Фесенко І. Особливості перекладу політичних промов та текстів (SOME FEATURES OF TRANSLATION POLITICAL SPEECHES AND TEXTS). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» (Вип. 55). 2015. С. 264–266.
13. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки XX століття): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 1998. 20 с.
14. Clinton H. R. International Human Rights Day Address at Palais des Nations. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/hillaryclintonintlbgthumanrights.htm>
15. Obama's Victory Speech. URL: <https://www.npr.org/2012/11/06/164540079/transcript-president-obamas-victory-speech>

REFERENCES

1. Belova A. D. Komunikatyvni stratehii i taktyky: problemy systematyky [Communicative strategies and tactics: problems of systematics]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. K., 2004 № 10. P. 11–16 [in Ukrainian].
2. Vashchuk T. N. Politychnyi dyskurs yak ob'ekt linhvistychnoho doslidzhennia [Political discourse as an object of linguistic research]. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1720/1/43.pdf>
3. Vystup derzhsekretaria SShA Hillari Rodem Klinton, Palats Natsii, Zheneva, Shveitsariia, 6 hrudnia 2011 roku [Speech by US Secretary of State Hillary Rodham Clinton, Palais des Nations, Geneva, Switzerland, December 6, 2011]. URL: <http://khpg.org/en/index.php?id=1323947361>
4. Hreber D. Politychnyi dyskurs i yoho zhanrovyi prostir [Political discourse and its genre space]. URL: http://www.ahmerov.com/book_1049_chapter_16_2.1_Politycheskijj_diskurs_i_ego_zhanrovoe_prostranstvo.html
5. Diskurs yak kohnityvno-komunikatyvnyi fenomen [Discourse as a cognitive-communicative phenomenon]: [kolektyvna monohrafiia – za zah. red. Shevchenko I. S.]. Kh.: Konstanta. 2005. 356 p. [in Ukrainian].
6. Yefimov L. P. Stylistyka anhliiskoi movy i dyskursyvnyi analiz [Stylistics of the English language and discursive analysis]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Vinnytsia: NOVA KNYHA. 2004. 240 p. [in Ukrainian].
7. Leksyko-frazeolohichna osnova tekstiv politychnykh promov na materialy suchasnoi anhlo-movnoi presy [The lexical and phraseological basis of the texts of political speeches based on the material of the modern English-language press]. URL: https://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65635a3ad69b4c43a89521216c27_0.html#text
8. Materialy сайту McCain.senate.gov. URL: <https://www.mccain.senate.gov/public/index.cfm/press-releases>
9. Materialy сайту Quartz. URL: <https://qz.com/739244/heres-the-full-leaked-speech-donald-trump-is-anticipated-to-give-at-the-rnc-tonight/>
10. Materialy сайту USEmbassy.gov. URL: <https://ukrainian.ukraine.usembassy.gov/uk/statements/mccain-ukraine.html>
11. Materialy сайту Voanews. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/trump-speech/3430425.html>
12. Peremozhna promova Baraka Obamy pislia vyboriv u SShA 2012 [Barack Obama's victory speech after the 2012 US election]. URL: <https://viktorkovalenko.wordpress.com/2012/11/08/obama/>
13. Fesenko I. Osoblyvosti perekladu politychnykh promov ta tekstiv [SOME FEATURES OF TRANSLATION POLITICAL SPEECHES AND TEXTS]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Filolohichna»* (Vyp. 55). 2015. P. 264–266 [in Ukrainian].
14. Fomenko O. S. Linhvistychnyi analiz suchasnoho politychnoho dyskursu SShA (90-ti roky XX stolittia) [Linguistic analysis of modern political discourse in the USA (90s of the XX century)]: *Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04*. Kyiv. un-t im. T. Shevchenka. K., 1998. 20 p. [in Ukrainian].
15. Clinton H. R. International Human Rights Day Address at Palais des Nations. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/hillaryclintonintlbgthumanrights.htm>
16. Obama's Victory Speech. URL: <https://www.npr.org/2012/11/06/164540079/transcript-president-obamas-victory-speech>